

MEDIATING CRIMINAL DISPUTES

Manuscript Submission Data: 2021, July 9

Surathin Chaithongkham*

Article Editing Date: 2021, October 14

Article Accepted Date: 2021, November 20

ABSTRACT

The present situation changes all the time in politics, economy, society and technology. It makes the social structure change quickly and causes the society to be weak, so there are more and more easily-caused crimes every day, affecting the operation of criminal judicial process and there are a lot of cases to the court of law. This results in delay of trial and wastes the budget of the nation. Such problems cause the government to find guidelines and measures to reduce quantity of causes to the courts of law. Until finally, the government launched law, including the Mediating Criminal Disputes Act, B.E. 2562, which is the law as tool for settling occurred disputes to be suspended by negotiation or mediating disputes in the level of inquiry officials. However, such law has limitation in determining the offence bases in which disputes can be mediated; it is appropriate to add up offence of burglary, Section 335, First Paragraph of the Criminal Code, so inquiry official will have more authority in issuing order, so that parties can mediate criminal dispute to suspend without bringing cases to the court of law.

Keywords: Mediation, settling of dispute, criminal dispute.

* Assoc. Prof., Dr., Deputy Dean and Acting Director Master of Laws Program, Faculty of Law, Sripatum University at Chonburi

Corresponding author. e-Mail: suratin_spu1@hotmail.com

การไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญา

วันที่ได้รับต้นฉบับบทความ: 9 กรกฎาคม 2564

สุระทิน ชัยทองคำ

วันที่แก้ไขปรับปรุงบทความ: 14 ตุลาคม 2564

วันที่ตอบรับตีพิมพ์บทความ: 20 พฤศจิกายน 2564

บทคัดย่อ

สถานการณ์ที่เป็นอยู่ในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาทั้งในด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและเทคโนโลยี ส่งผลให้โครงสร้างทางสังคมเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วทำให้สังคมอ่อนแอก่อให้เกิดอาชญากรรมได้โดยง่ายและเพิ่มมากขึ้นทุกวันส่งผลกระทบต่อการทำงานของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา และมีคดีขึ้นสู่ศาลเป็นจำนวนมากส่งผลให้เกิดความล่าช้าในการพิจารณาคดีและสิ้นเปลืองงบประมาณแผ่นดิน จากปัญหาดังกล่าวทำให้รัฐหาแนวทางและมาตรการต่าง ๆ เพื่อลดปริมาณคดีขึ้นสู่ศาลจนในที่สุดได้ออกกฎหมาย ได้แก่ พระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 ซึ่งเป็นกฎหมายที่เป็นเครื่องมือในการระงับข้อพิพาทที่เกิดขึ้นให้ยุติลงด้วยการเจรจาหรือไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในชั้นพนักงานสอบสวน อย่างไรก็ตามกฎหมายดังกล่าวก็ยังมีข้อจำกัดในการกำหนดฐานความผิดที่สามารถไกล่เกลี่ยข้อพิพาท กล่าวคือ ต้องเป็นความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกินสามปีเท่านั้น จึงทำให้การกระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 335 วรรคหนึ่ง ซึ่งพฤติการณ์ของการกระทำไม่ร้ายแรงและไม่ส่งผลกระทบต่อสังคมโดยรวม ทำให้ไม่สามารถไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในชั้นการสอบสวนได้ เพราะมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินสามปี เห็นควรเพิ่มความผิดฐานลักทรัพย์ มาตรา 335 วรรคหนึ่ง แห่งประมวลกฎหมายอาญาซึ่งจะทำให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจมากขึ้นกว่าเดิมในการออกคำสั่งให้คู่กรณีสามารถไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาให้ยุติลงโดยไม่ต้องนำคดีขึ้นสู่ศาล

คำสำคัญ: การไกล่เกลี่ย, การระงับข้อพิพาท, ข้อพิพาททางอาญา

* รองศาสตราจารย์, ดร., รองคณบดีและรักษาการผู้อำนวยการหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี

Corresponding author. e-Mail: suratin_spu1@hotmail.com

บทนำ

ปัจจุบันมีผู้ต้องขังอยู่ในเรือนจำจำนวนมากเห็นได้จากสถิติในปี พ.ศ. 2564 จำนวน 310,223 คน และในปี พ.ศ. 2563 จำนวน 357,664 คน (กรมราชทัณฑ์, ออนไลน์, 2564) สาเหตุอาจมาจากปัจจัยหลายประการและจากการพัฒนาประเทศในหลาย ๆ ด้าน เช่น การพัฒนาด้านอุตสาหกรรม ความเจริญทางด้านเทคโนโลยี เป็นต้น การที่มีจำนวนผู้ต้องขังจำนวนมากนั้นส่งผลกระทบโดยตรงต่อปริมาณแผ่นดินอย่างหลีกเลี่ยงมิได้ นอกจากนี้ยังส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการบริหารงานของราชทัณฑ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงนี้มีการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ซึ่งทำให้ผู้ต้องขังในเรือนจำติดเชื่อเป็นจำนวนมากทำให้ต้องเข้ารับการรักษายาบาลและสิ้นเปลืองงบประมาณเพิ่มขึ้นอีก เมื่อมีคดีเกิดขึ้นและมีการสอบสวนในเวลาต่อมาในทางปฏิบัติหากผู้ต้องหาต้องการไต่สวนข้อพิพาทที่เป็นคดีเล็กน้อยหรือไม่กระทบต่อความสงบสุขของสังคมพนักงานสอบสวนจะดำเนินการไต่สวนข้อพิพาทตามความประสงค์ของผู้ต้องหา ซึ่งเป็นการกระทำโดยสุจริตมีเจตนาที่จะมุ่งเน้นสร้างความสงบสุขให้แก่สังคม แต่การไต่สวนข้อพิพาทดังกล่าวไม่มีกฎหมายรองรับส่งผลให้พนักงานสอบสวนต้องเสี่ยงต่อความผิดฐานเจ้าพนักงานปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบตาม มาตรา 157 แห่งประมวลกฎหมายอาญา ในเวลาต่อมาสำนักงานตำรวจแห่งชาติได้มีแนวคิดว่าจะมีการเสนอกฎหมายเกี่ยวกับเรื่องการไต่สวนข้อพิพาททางอาญาของพนักงานสอบสวนเพื่อให้มีหลักประกันรองรับการปฏิบัติหน้าที่ โดยเจตนารมณ์ของการเสนอกฎหมายนั้นเพื่อต้องการให้มีกฎหมายนำมาใช้บังคับในกรณีของการไต่สวนคดีที่มีโทษเล็กน้อย หรือความผิดที่ไม่รุนแรงซึ่งจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจ เพื่อเป็นการลดปริมาณคดีเข้าสู่ศาลซึ่งประชาชนสามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้โดยง่าย รวดเร็ว ประหยัดค่าใช้จ่าย สะดวกยิ่งขึ้น ลดปัญหาความขัดแย้งซึ่งทำให้เกิดความสมานฉันท์ขึ้นในสังคม ลดงบประมาณแผ่นดิน จึงมีการนำแนวคิดในการไต่สวนข้อพิพาทซึ่งเป็นกระบวนการทางเลือกมาใช้ในการระงับข้อพิพาททางอาญา โดยกำหนดให้เป็นกฎหมายกลางที่สามารถดำเนินการไต่สวนข้อพิพาทที่เกิดขึ้นให้ยุติลงได้และเกิดความสงบสุขในสังคมอย่างยั่งยืน (คณะกรรมการการยุติธรรมและการตำรวจ วุฒิสภา, 2554, หน้า 1)

ฝ่ายบริหารพยายามผลักดันให้มีการนำกระบวนการยุติธรรมทางเลือกมาใช้ในการระงับข้อพิพาททางอาญา ซึ่งในปี พ.ศ. 2553 คณะรัฐมนตรีได้มีมติรับหลักการร่างพระราชบัญญัติมาตรการแทนการฟ้องคดีอาญา พ.ศ. ... แม้ทางศาลจะคัดค้านร่างพระราชบัญญัติมาตรการแทนการฟ้องคดีอาญา พ.ศ. ... โดยเห็นว่าเป็นกระบวนการพิจารณาที่ปราศจากกระบวนการพิสูจน์ความผิดของบุคคลและเป็นการตัดสินโทษของผู้เสียหายที่ประสงค์จะใช้สิทธิทางศาล แต่ฝ่ายบริหารโดยกระทรวงยุติธรรมก็ไม่ละความพยายามที่จะผลักดันร่างกฎหมายการไต่สวนข้อพิพาทให้ออกมาใช้เป็นกฎหมายกลางต่อไป (อุทัย อาทิวะ, 2562, หน้า 30) ต่อมาจึงได้มีการบัญญัติกฎหมายขึ้นมาใช้บังคับ คือ พระราชบัญญัติการไต่สวนข้อพิพาท พ.ศ. 2562 แต่กฎหมายดังกล่าวตาม มาตรา 41(3) ได้กำหนดว่าคดีที่สามารถไต่สวนข้อพิพาททางอาญาในชั้นการสอบสวนได้นั้น จะต้องเป็นความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกินสามตามบัญชีท้ายพระราชบัญญัตินี้ จึงทำให้การกระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 335 วรรคหนึ่ง ซึ่งพฤติการณ์ของการกระทำไม่ร้ายแรงและไม่ส่งผลกระทบรุนแรงต่อสังคมโดยรวมไม่สามารถไต่สวนข้อพิพาทในชั้นการสอบสวนได้ เพราะมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินสามปี

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาแนวคิด และหลักการในการดำเนินคดีอาญา
2. เพื่อศึกษารูปแบบ และหลักการ การระงับข้อพิพาททางอาญาตามพระพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562
3. เพื่อวิเคราะห์ เสนอแนะ และแก้ไข เพิ่มเติมฐานความผิดในการระงับข้อพิพาททางอาญาในชั้นการสอบสวน

แนวคิดในการดำเนินคดีอาญา

ในสังคมดั้งเดิม เมื่อมีข้อพิพาทเกิดขึ้นไม่ได้มีการแบ่งแยกว่าเป็นคดีแพ่งหรือคดีอาญา และการดำเนินการระงับข้อพิพาทเป็นการกระทำโดยประชาชนซึ่งมีลักษณะเป็นการแก้แค้นระหว่างบุคคล ชนเผ่า หรือกลุ่มต่าง ๆ ซึ่งการระงับข้อพิพาทนั้นไม่มีการกำหนดหลักเกณฑ์ใด ๆ ทั้งสิ้นซึ่งไม่อาจให้ความยุติธรรมแก่ฝ่ายใดได้ ต่อมาเมื่อสังคมมีความเจริญมากขึ้นอำนาจในการลงโทษแก่ผู้กระทำความผิดอาญาหรือการระงับข้อพิพาททางแพ่งจึงเป็นอำนาจของรัฐเพื่อเป็นการป้องกันการแก้แค้นกันเองและก่อให้เกิดความยุติธรรมมากยิ่งขึ้น (ณรงค์ ใจหาญ, 2555, หน้า 31)

ในการดำเนินคดีอาญามีวิวัฒนาการเรื่อยมาและมีการเปลี่ยนแปลงทำให้เกิดหลักเกณฑ์วิธีพิจารณาความอาญาในการดำเนินคดีอาญาสมัยใหม่ (คณิต ณ นคร, 2549, หน้า 55) หลักการดำเนินคดีอาญาในปัจจุบันกฎหมายกำหนดให้รัฐเป็นผู้มีหน้าที่ตัดสินคดีโดยองค์กรตุลาการ ซึ่งในการนำคดีขึ้นสู่ศาลเพื่อให้ตุลาการพิพากษาคัดสินคดีอาจแบ่งแยกออกได้เป็น 2 หลัก (ณรงค์ ใจหาญ, 2555, หน้า 31) คือ หลักการดำเนินคดีอาญาโดยประชาชน (popular prosecution) และหลักการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐ (public prosecution) (คณิต ณ นคร, 2561, หน้า 91 - 92)

1. หลักการดำเนินคดีอาญาโดยประชาชน ก่อนที่หลักการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐจะเกิดขึ้น จะมีหลักการดำเนินคดีอาญาโดยประชาชนเป็นหลักการดำเนินคดีอาญาดั้งเดิมของประเทศอังกฤษซึ่งถือว่าการรักษาความสงบเรียบร้อยเป็นของประชาชนทุกคน เมื่อประชาชนเป็นผู้เสียหายจึงมีอำนาจฟ้องคดีอาญาได้โดยไม่ต้องคำนึงว่าบุคคลนั้นจะเป็นผู้เสียหายที่แท้จริงหรือไม่

2. หลักการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐ เป็นหลักการที่เกิดขึ้นใหม่โดยถือว่ารัฐเป็นผู้เสียหายต่อการกระทำความผิดในทุกคดีโดยจะมีเจ้าพนักงานของรัฐในการดำเนินคดีอาญา คือ “พนักงานอัยการ” ซึ่งมีหน้าที่ดำเนินคดีอาญาโดยการฟ้องร้องคดีโดยผ่านกระบวนการสอบสวนของพนักงานสอบสวนมาแล้วขั้นหนึ่ง

อย่างไรก็ตาม รัฐไม่ได้ผูกขาดการดำเนินคดีอาญาไว้แต่เพียงผู้เดียวแม้ในประเทศที่ถือหลักการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐอย่างเช่น สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ก็ได้มีการผ่อนคลายเป็นประชาชนมีสิทธิฟ้องคดีได้บ้างแต่ก็ไม่ใช้คดีทุกประเภทให้ฟ้องเพียงบางประเภทเท่านั้น

อนึ่ง แม้การดำเนินคดีอาญาของประเทศไทยจะเป็นการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐ แต่รัฐก็ได้ผูกขาดการดำเนินคดีไว้แต่เพียงผู้เดียว (คณิต ณ นคร, 2549, หน้า 117) ในการฟ้องคดีอาญาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 28 กำหนดให้ผู้ซึ่งมีอำนาจฟ้องคดีอาญาได้ คือ 1) พนักงานอัยการ หรือ 2) ผู้เสียหาย กล่าวคือ

1. พนักงานอัยการ หมายความว่า เจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่ฟ้องผู้ต้องหาต่อศาลทั้งนี้จะเป็นข้าราชการในกรมอัยการ (ปัจจุบัน คือ สำนักงานอัยการสูงสุด) หรือเจ้าพนักงานอื่นผู้มีอำนาจเช่นนั้นก็ได้ (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2 (5))

ในคดีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ฟ้องนั้นจะต้องผ่านการสอบสวนโดยชอบด้วยกฎหมายมาก่อนไม่ว่าจะเป็นคดีความผิดต่อแผ่นดินหรือคดีความผิดต่อส่วนตัวก็ตาม (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 120)

2. ผู้เสียหาย หมายความว่า บุคคลผู้ได้รับความเสียหายเนื่องจากการกระทำความผิดฐานหนึ่ง รวมทั้งบุคคลอื่นซึ่งมีอำนาจจัดการแทนได้ ดังบัญญัติไว้ใน มาตรา 4, 5 และ 6 (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 4)

ผู้เสียหายนี้ คือ ผู้เสียหายที่แท้จริงเป็นผู้ซึ่งได้รับความเสียหายโดยตรงจากการกระทำความผิดฐานใดฐานหนึ่ง เช่น นายหนึ่งได้ใช้ไม้ตีศีรษะนายสอง ดังนี้ ถือว่านายสองเป็นผู้เสียหายโดยตรง ส่วนผู้มีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหายนั้นไม่ถือว่าเป็นผู้เสียหายโดยตรงแต่มีอำนาจจัดการแทนเท่านั้นตาม มาตรา 4, 5 และ 6

กระบวนการและขั้นตอนในการดำเนินคดีอาญา

การดำเนินคดีอาญาที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา แบ่งออกได้เป็น 3 ขั้นตอน (ณรงค์ ใจหาญ, 2555, หน้า 41) ดังนี้

1. กระบวนการก่อนฟ้องคดี เนื่องจากประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 28 บัญญัติให้สิทธิทั้งผู้เสียหายและพนักงานอัยการเป็นผู้ฟ้องคดี แต่กรณีที่ผู้เสียหายเป็นโจทก์ฟ้องคดีกฎหมายไม่ได้กำหนดเงื่อนไขก่อนฟ้องไว้ ดังนั้นกระบวนการก่อนการฟ้องคดีของคดีที่ผู้เสียหายเป็นโจทก์จึงมีแต่เพียงการรวบรวมพยานหลักฐานและเขียนการฟ้องให้ถูกต้องตาม มาตรา 158 และยื่นต่อศาลที่มีอำนาจชำระคดี มาตรา 22 และมาตรา 24 เท่านั้น

สำหรับคดีอาญาที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ฟ้องประมวลกฎหมายความอาญามาตรา 120 วางเงื่อนไขว่าต้องเป็นคดีสอบสวนโดยชอบด้วยกฎหมายแล้ว พนักงานอัยการจึงสามารถยื่นฟ้องต่อศาลได้ ดังนั้นกระบวนการก่อนฟ้องคดีของพนักงานอัยการจะต้องมีการการร้องทุกข์และมีการสอบสวน โดยรวบรวมพยานหลักฐานและการดำเนินการทั้งหลายอื่นตามบทบัญญัติของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาโดยพนักงานสอบสวน เพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริงหรือพิสูจน์ความผิด และเพื่อจะเอาตัวผู้กระทำความผิดมาฟ้องลงโทษ (มาตรา 2 (11)) เช่น สอบปากคำผู้ต้องหา ผู้เสียหาย พยานผู้รู้เห็น (มาตรา 133, 133 ทวิ, 134) รวบรวมเอกสารต่าง ๆ ส่งลายพิมพ์นิ้วมือ ลายมือ การเขียนหนังสือ หรือของกลางไปตรวจพิสูจน์ (มาตรา 132) หรือนำส่วนประกอบของร่างกายผู้ต้องหา ผู้เสียหาย หรือผู้เกี่ยวข้อง ไปตรวจทางนิติวิทยาศาสตร์โดยผู้นั้นยินยอม (มาตรา 131/1) เป็นต้น การสอบสวนนี้พนักงานสอบสวนต้องทำเป็นบันทึกรวบรวมไว้ในสำนวน

เมื่อพนักงานอัยการพิจารณาสำนวนการสอบสวนที่ส่งมาแล้วอาจมีคำสั่ง คือ งดการสอบสวน สั่งไม่ฟ้อง สั่งฟ้อง สั่งสอบสวนเพิ่มเติมหรือหากยังจับตัวผู้ต้องหาไม่ได้ ให้พนักงานสอบสวนดำเนินการจับตัวมาให้ จากนั้นถ้าเห็นควรสั่งฟ้องจะออกคำสั่งฟ้องและร่างคำฟ้อง พร้อมนำตัวผู้ต้องหาขึ้นฟ้องคดีต่อศาลที่มีอำนาจ

ในบางประเทศอำนาจสอบสวนอยู่ที่พนักงานอัยการ (ประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ญี่ปุ่น และฝรั่งเศส) แต่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้แยกอำนาจสอบสวนกับฟ้องร้องให้อยู่กับองค์กรที่แยกจากกัน คือให้อำนาจอยู่กับพนักงานสอบสวน ซึ่งได้แก่ พนักงานฝ่ายปกครองและตำรวจ และสอบสวนในเขตอำนาจตามที่กฎหมายกำหนด (มาตรา 18, 19, 20) ส่วนพนักงานอัยการมีเพียงอำนาจสั่งฟ้องคดีและยื่นฟ้องต่อศาลเว้นแต่เป็นความผิดเกิดขึ้นนอกอาณาจักร ซึ่งเป็นอำนาจของอัยการสูงสุดหรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย (มาตรา 20)

2. กระบวนการหลังฟ้องคดี ภายหลังที่พนักงานอัยการหรือผู้เสียหายเป็นโจทก์ยื่นฟ้องต่อศาลชั้นต้นแล้ว ศาลชั้นต้นจะดำเนินการดังนี้

2.1 การตรวจฟ้อง ก่อนที่จะรับฟ้องไว้พิจารณา ศาลมีหน้าที่ต้องตรวจดูคำฟ้องว่าถูกต้องตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 158 หรือไม่ และพิจารณาด้วยว่าศาลของตนมีเขตอำนาจที่จะรับฟ้องไว้พิจารณาหรือไม่ ซึ่งถ้าศาลตรวจสอบแล้วเห็นว่าฟ้องไม่ถูกต้อง ศาลจะสั่งได้ 3 กรณี คือ สั่งให้แก้ฟ้องให้ถูกต้องยกฟ้อง ซึ่งศาลจะสั่งอย่างใดขึ้นอยู่กับดุลพินิจของศาล (มาตรา 161)

2.2 การไต่สวนมูลฟ้อง คือ การที่ศาลไต่สวนคดีเพื่อวินิจฉัยถึงมูลคดี ซึ่งจำเลยต้องหาว่ามีมูลน่าเชื่อเพียงใด โดยปกติแล้วศาลมักไต่สวนเฉพาะคดีที่ราษฎรเป็นโจทก์เท่านั้น แต่ถ้าคดีนั้นพนักงานอัยการได้ฟ้องจำเลยโดยข้อหาอย่างเดียวศาลอาจไม่ไต่สวนก็ได้ การที่ต้องไต่สวนคดีที่ราษฎรเป็นโจทก์เพราะต้องการกลั่นกรองไม่ให้ราษฎรกล่าวฟ้องกันเอง

เมื่อศาลพิจารณาพยานของโจทก์แล้วเห็นว่าคดีมีมูลให้สั่งประทับฟ้อง (คำสั่งว่าคดีมีมูลเป็นที่สุดไม่มีสิทธิอุทธรณ์ฎีกา มาตรา 170) ส่งสำเนาคำฟ้องให้แก่จำเลยถ้ายังไม่ได้มา ให้ออกหมายเรียกหรือหมายจับเพื่อนำตัวจำเลยมาศาลในการดำเนินการพิจารณา ถ้าเห็นว่าศาลไม่มีมูลให้สั่งยกฟ้อง ซึ่งคำสั่งศาลเช่นนี้โจทก์อุทธรณ์ฎีกาได้ตาม มาตรา 170 เว้นแต่ห้ามมิให้อุทธรณ์ตามหลักกฎหมาย (มาตรา 167)

2.3 การพิจารณา การพิจารณาในชั้นศาลต้น เป็นการค้นหาความจริงจากพยานหลักฐานที่โจทก์หรือจำเลย นำเสนอเพื่อให้ได้ความว่าตามที่โจทก์ได้กล่าวหาว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดนั้น จำเลย เป็นผู้กระทำความผิดจริงหรือไม่ และมีข้อแก้ตัวที่จะต้องรับผิดชอบเพียงใด ซึ่งการพิจารณานี้โจทก์ต้องมีหน้าที่ ที่สืบพิสูจน์ว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิด มิฉะนั้นต้องถือว่าจำเลยเป็นผู้บริสุทธิ์

2.4 การพิพากษา หลังจากสิ้นสุดการสืบพยานฝ่ายโจทก์และจำเลย ศาลพิจารณาพยานโจทก์ว่ามีหลักฐานน่าเชื่อถือถือว่าจำเลยกระทำความผิดหรือไม่ ถ้าไม่เชื่อหรือเป็นที่สงสัย ศาลจะยกฟ้องโจทก์โดยไม่ต้องคำนึงถึงพยานหลักฐานจำเลย แต่ถ้าพยานหลักฐานของโจทก์น่าเชื่อถือศาลพิจารณาพยานหลักฐานที่จำเลยนำสืบว่าหักล้างพยานฝ่ายโจทก์อย่างไร ถ้าหักล้างได้ศาลจำยกฟ้องโจทก์ ถ้าหักล้างไม่ได้ ศาลจำพิจารณาต่อไปว่าจำเลยมีเหตุที่กฎหมายยกเว้น ความผิด หรือยกเว้นหรือโทษคดีขาดอายุความหรือไม่ ถ้ามีศาลจะต้องยกฟ้อง แต่ถ้าไม่มีศาลจะพิพากษาลงโทษจำเลย (มาตรา 185)

เมื่อศาลชั้นต้นได้มีคำพิพากษาแล้วคู่ความมีสิทธิจะยื่นอุทธรณ์ ฎีกา ต่อไปได้ เว้นแต่จะเป็นคดีที่ต้องห้ามอุทธรณ์ หรือฎีกา

3. กระบวนการขึ้นบังคับคดี เมื่อศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุด ไม่ว่าจะถึงที่สุดศาลชั้นใด และคำพิพากษานั้นได้ตัดสินให้ลงโทษจำเลยในคดีนั้น ต้องบังคับคดีโดยไม่ชักช้าซึ่งเรียกว่าขึ้นบังคับโทษ ได้แก่โทษจำคุก หรือประหารชีวิต

ในการดำเนินคดีอาญานั้นจะเห็นได้ว่ากว่าจะถึงขั้นตอนสุดท้ายคือการบังคับโทษจะต้องผ่านกระบวนการและขั้นตอนมากมายและใช้เวลานานพอสมควรกว่าคดีจะถึงที่สุด ในกรณีขั้นตอนของการพิจารณาคดีทั้ง 3 ศาล ใช้เวลานาน จำเลยบางคนอาจจะได้รับการปล่อยตัวชั่วคราวบางคนอาจจะไม่ได้รับการปล่อยตัวก็ต้องถูกจำคุกในเรือนจำนับเป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ผู้ต้องขังมีจำนวนมากจนก่อให้เกิดปัญหาผู้ต้องขังล้นเรือนจำและเมื่อมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษจำคุกก็ต้องรับโทษในเรือนจำต่อไป

กฎหมายเกี่ยวกับการระงับข้อพิพาทในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

กระบวนการยุติธรรมทางเลือกสำหรับทางอาญามีกระบวนการที่หลากหลายทั้งชื่อและรูปแบบของมาตรการต่าง ๆ เช่น การชะลอการฟ้อง การต่อรองคำรับสารภาพ การไกล่เกลี่ยคดีอาญา กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ยุติธรรมชุมชน เป็นต้น ความหลากหลายของชื่อและรูปแบบของมาตรการที่ใช้ในกระบวนการยุติธรรมทางเลือกขึ้นอยู่กับแนวคิดและระบบกฎหมายของแต่ละประเทศที่แตกต่างกันแต่ลักษณะสำคัญร่วมกันประการหนึ่งของกระบวนการยุติธรรมทางเลือกรูปแบบต่าง ๆ นั้น คือ การเบี่ยงเบนข้อพิพาทออกจากกระบวนการยุติธรรมปกติหรือกระบวนการยุติธรรมกระแสหลักของการดำเนินคดี (อุทัย อาทิวะ, 2562, หน้า 9)

กระบวนการยุติธรรมทางอาญากระแสหลัก (main stream criminal justice) หมายความว่า กระบวนการยุติธรรมในการดำเนินคดีอาญาปกติมีวัตถุประสงค์หลัก คือ การที่มุ่งเน้นที่จะหาตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษตามที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดแต่ละข้อหา การดำเนินการพิจารณาคดีอาญาเริ่มตั้งแต่ชั้นเจ้าพนักงานตำรวจ อัยการ และศาล ในการสืบสวนสอบสวนว่าได้มีการกระทำความผิดตามที่มีการกล่าวหาเกิดขึ้นจริงหรือไม่ การกระทำดังกล่าวเป็นการกระทำที่ครอบงำประกอบความผิดตามที่กฎหมายบัญญัติไว้หรือไม่ จำเลยหรือผู้ต้องหาเป็นผู้กระทำความผิดหรือไม่ มีเหตุอื่นใดที่จะทำให้การกระทำของผู้กระทำความผิดไม่เป็นความผิดตามกฎหมายหรือมีเหตุที่จะทำให้ผู้กระทำไม่ต้องรับโทษ กระบวนการต่าง ๆ ทั้งหมดนี้มีผู้กระทำความผิดเป็นบุคคลที่อยู่ ณ จุดศูนย์กลางของกระบวนการยุติธรรมทางอาญากระแสหลัก เป็นการคุ้มครองและให้หลักประกันแก่ผู้กระทำความผิดให้สิทธิขั้นพื้นฐานต่าง ๆ ที่จะทำให้สามารถต่อสู้พิสูจน์การกระทำของตนในกระบวนการได้อย่างเป็นธรรมไม่ว่าจะเป็นสิทธิที่จะไม่ให้การปรักปรำตนเอง สิทธิที่จะพบทนายความหรือที่ปรึกษากฎหมาย สิทธิที่จะให้มีการสืบพยานต่อหน้าจำเลยตลอดจนมาตรฐานการพิสูจน์ความผิดของผู้กระทำความผิดในคดีอาญาที่จะมีมาตรฐานการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานที่เข้มงวดกว่าคดีแพ่ง มาตรการคุ้มครองสิทธิต่าง ๆ ดังกล่าวนี้นี้ เป็นสิ่งที่สำคัญและจำเป็นต้องมีในกระบวนการยุติธรรมทางอาญากระแสหลักเนื่องจากผลของการดำเนินการทั้งหมดอาจจะทำให้ผู้กระทำความผิดนั้นต้องรับโทษทางอาญาตามที่กฎหมายกำหนดไว้ซึ่งเป็นการโต้ตอบผู้กระทำความผิดเพื่อให้ผู้กระทำความผิดได้รับโทษ ความเจ็บปวดในลักษณะความยุติธรรมแก่คนทดแทนที่เป็นสิทธิของรัฐ การลงโทษได้เป็นการควบคุมสังคมและอาชญากรรม การกำหนดโทษถือเป็นการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิด (สิทธิกร ศักดิ์แสง, 2552)

การระงับข้อพิพาททางอาญาจะปรากฏอยู่ในกฎหมายหลายฉบับสำหรับหัวข้อนี้จะกล่าวถึงเฉพาะที่ปรากฏอยู่ในประมวลกฎหมายอาญา ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 รายละเอียด ดังนี้

1. ประมวลกฎหมายอาญา ความผิดฐานต่าง ๆ ตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญาจะมี 2 ลักษณะ คือ ความผิดอันยอมความได้ และความผิดอันยอมความไม่ได้ ซึ่งหากมีการกระทำความผิดที่เป็นความผิดอันยอมความได้ทั้งผู้กระทำความผิดและผู้เสียหายสามารถที่จะตกลง เสร็จขาด ใช้ค่าเสียหาย เพื่อให้คดี หรือข้อพิพาทยุติลงได้ ตั้งแต่ก่อนที่คดีจะเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม หรือแม้ว่าคดีเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมแล้วสามารถยุติข้อพิพาทดังกล่าวได้ก่อนคดีถึงที่สุด คดีที่เป็นความผิดอันยอมความได้ ได้แก่ ความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเรา มาตรา 276 วรรคแรก ความผิดฐานฉ้อโกง มาตรา 341 ความผิดฐานยักยอก มาตรา 352 ความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ มาตรา 358 และความผิดฐานบุกรุก มาตรา 362 ฯลฯ

2. ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเป็นกฎหมายวิธีบัญญัติ ซึ่งเป็นกฎหมายที่บัญญัติถึงกระบวนการและขั้นตอนในการพิจารณาคดีอาญา ซึ่งจะมีบางมาตราที่บัญญัติเกี่ยวกับการระงับข้อพิพาททางอาญาเอาไว้ ได้แก่ การถอนฟ้องคดีอาญา มาตรา 35 การยินยอมเสียค่าปรับในคดีที่มีโทษปรับสถานเดียว มาตรา 37 และมาตรา 38 สิทธินำคดีอาญามาฟ้องระงับ มาตรา 39 และการถอนคำร้องทุกข์ มาตรา 126 เป็นต้น

จึงอาจกล่าวได้ว่า การที่กระบวนการยุติธรรมทางอาญาเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการระงับข้อพิพาทนั้นถือเป็นหลักการที่สำคัญของการปกครองในระบอบประชาธิปไตยที่ให้ประชาชนซึ่งเป็นเจ้าของอำนาจได้มีส่วนร่วมในการยุติข้อพิพาทที่เกิดขึ้น (สุระทิน ชัยทองคำ, 2561)

3. พระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 จากที่ได้กล่าวแล้วว่าการระงับข้อพิพาทปรากฏอยู่ในกฎหมายหลายฉบับ อย่างไรก็ตามจะเห็นได้ว่ากฎหมายที่เป็นรูปธรรมและมีความชัดเจนที่สุดจะอยู่ในพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 ซึ่งเป็นกฎหมายใหม่ล่าสุดที่ฝ่ายบริหารพยายามผลักดันเพื่อนำมาใช้แก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมและเป็นกฎหมายที่ทำให้ข้อพิพาททางอาญาระงับไปก่อนที่จะเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมกระแสหลัก รายละเอียดดังนี้

3.1 ที่มาของพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 ก่อนที่จะประกาศใช้พระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 มีหน่วยงานต่าง ๆ ได้เสนอกฎหมายที่เกี่ยวกับการไกล่เกลี่ยหรือประนีประนอมข้อพิพาท ได้แก่ ร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในชุมชน พ.ศ. เสนอโดยกระทรวงยุติธรรม ร่างพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. เสนอโดยสำนักงานศาลยุติธรรม และร่างพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยคดีอาญาในชั้นการสอบสวน พ.ศ. เสนอโดยคณะกรรมการกฤษฎีกา กระบวนการยุติธรรมและกิจการตำรวจ ต่อมาคณะรัฐมนตรีได้มีการเสนอร่างพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. และร่างพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยคดีอาญาในชั้นการสอบสวน พ.ศ. และในวันที่ 30 พฤศจิกายน 2561 ที่ประชุมสมานิติบัญญัติแห่งชาติ ครั้งที่ 82/2561 ได้ลงมติรับหลักการร่างกฎหมายทั้งสองฉบับ และตั้งคณะกรรมการวิสามัญพิจารณา ร่างพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. ต่อมาคณะกรรมการวิสามัญได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติการ

ใกล้เคียงข้อพิพาท พ.ศ. เสร็จแล้ว จึงได้เสนอร่างกฎหมายดังกล่าวต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติ และในที่สุด สภานิติบัญญัติแห่งชาติได้มีมติเมื่อวันที่ 13 กุมภาพันธ์ 2562 เห็นชอบกับร่างกฎหมาย (อุทัย อาทิเวช, 2562, หน้า 38 - 39) และได้นำขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธย (ประกาศใช้บังคับ ในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 136 ตอนที่ 67 ก วันที่ 22 พฤษภาคม 2562)

3.2 ความผิดที่ทำการใกล้เคียงได้ เห็นได้ว่าพระราชบัญญัติการใกล้เคียงข้อพิพาททางอาญา พ.ศ. 2562 เกิดจากร่างกฎหมายสองฉบับตามที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ซึ่งหมวด 3 การใกล้เคียงข้อพิพาททางอาญา มีที่มาจาก ร่างพระราชบัญญัติการใกล้เคียงข้อพิพาท พ.ศ. และหมวด 4 การใกล้เคียงข้อพิพาททางอาญาในชั้นสอบสวนมี ที่มาจาก ร่างพระราชบัญญัติการใกล้เคียงคดีอาญาในชั้นการสอบสวน พ.ศ. รายละเอียด ดังนี้

1) หมวด 3 การใกล้เคียงข้อพิพาททางอาญา

มาตรา 35 บัญญัติว่า “การใกล้เคียงข้อพิพาททางอาญาให้กระทำได้ในกรณี ดังต่อไปนี้

(1) ความผิดอันยอมความได้

(2) ความผิดลหุโทษตามมาตรา 390 มาตรา 391 มาตรา 392 มาตรา 393 มาตรา 394 มาตรา 395 และมาตรา 397 แห่งประมวลกฎหมายอาญา และความผิดลหุโทษอื่น ที่ไม่กระทบต่อส่วนรวมตามที่กำหนดใน พระราชกฤษฎีกา

การใกล้เคียงข้อพิพาทตามวรรคหนึ่งเมื่อคู่กรณีทำข้อตกลงระงับข้อพิพาททางอาญากันแล้ว ให้ ถือว่าสิทธิภาคีอาญามาฟ้องระงับเฉพาะคู่กรณีซึ่งทำข้อตกลงดังกล่าว”

หลักการของการใกล้เคียง ประการแรกจะต้องเป็นความผิดอันยอมความได้หรือความผิดต่อส่วนตัว ซึ่งจะปรากฏอยู่ในกฎหมายหลายฉบับไม่เฉพาะแต่ที่อยู่ในประมวลกฎหมายอาญา เช่น ความผิดตามพระราชบัญญัติ ว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ. 2534 เป็นต้น ส่วนความผิดตามอนุมาตรา (2) จะเห็นได้ว่าเป็นความผิด ลหุโทษแห่งประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งผู้ร่างกฎหมายไม่ได้กำหนดให้ความผิดลหุโทษสามารถเป็นความผิดที่สามารถ ดำเนินการใกล้เคียงได้ทั้งหมด ซึ่งมีความผิดเพียง 7 ฐานความผิดเท่านั้นมีข้อสังเกตว่าทั้ง 7 ฐานความผิดนั้นจะเป็น ความผิดที่มีผู้เสียหายซึ่งกฎหมายจึงเปิดโอกาสให้มีการใกล้เคียงเพื่อให้ข้อพิพาทระงับไปได้

2) หมวด 4 การใกล้เคียงข้อพิพาททางอาญาในชั้นการสอบสวน

มาตรา 41 บัญญัติว่า “การใกล้เคียงข้อพิพาททางอาญาในชั้นการสอบสวนให้กระทำได้ในคดี ความผิดดังต่อไปนี้

(1) คดีความผิดอันยอมความได้

(2) ความผิดลหุโทษตามมาตรา 390 มาตรา 391 มาตรา 392 มาตรา 393 มาตรา 394 มาตรา 395 และมาตรา 397 แห่งประมวลกฎหมายอาญา และความผิดลหุโทษอื่น ที่ไม่กระทบต่อส่วนรวมตามที่กำหนดใน พระราชกฤษฎีกา

3) ความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกินสามปีตามบัญชีท้ายพระราชบัญญัตินี้”

ความผิดที่สามารถใกล้เคียงข้อพิพาททางอาญาในชั้นการสอบสวนได้ตาม มาตรา 41 นั้น จะเห็นได้ ว่าตามอนุมาตรา 1 และ 2 จะเหมือนกับมาตรา 35 แต่จะมีที่แตกต่างออกไปก็คือ ความผิดตามอนุมาตรา 3 ที่

กำหนดให้ความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกินสามปีตามบัญชีท้ายพระราชบัญญัติการไต่ถามข้อพิพาท พ.ศ. 2562 ซึ่งหมายถึง ความผิดตามประมวลกฎหมายอาญามีทั้งหมด 6 ฐานความผิด ได้แก่

- (1) ความผิดฐานเข้าร่วมในการชุมนุมต่อสู้และมีผู้ถึงแก่ความตายจากการชุมนุมต่อสู้ มาตรา 294
- (2) ความผิดฐานทำร้ายร่างกาย มาตรา 295
- (3) ความผิดฐานทำร้ายร่างกายโดยมีเหตุฉกรรจ์ มาตรา 296
- (4) ความผิดฐานเข้าร่วมในการชุมนุมต่อสู้และมีผู้ได้รับอันตรายสาหัสจากการชุมนุมต่อสู้ มาตรา

299 วรรคหนึ่ง

- (5) ความผิดฐานประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับอันตรายสาหัส มาตรา 300
- (6) ความผิดฐานลักทรัพย์ มาตรา 334

ความผิดทั้ง 6 ฐานความผิดตามบัญชีท้ายพระราชบัญญัตินี้ นั้น ไม่มีอยู่ในร่างพระราชบัญญัติการไต่ถามข้อพิพาท พ.ศ. ซึ่งคณะรัฐมนตรีเป็นผู้เสนอ เนื่องจากผู้ร่างกฎหมายเห็นว่าเป็นกรณีที่ไม่สมควรให้หน่วยงานของรัฐหรือศูนย์ไต่ถามข้อพิพาทภาคประชาชนทำการไต่ถามข้อพิพาททางอาญาได้ จึงได้กำหนดให้หน่วยงานของรัฐหรือศูนย์ไต่ถามข้อพิพาทภาคประชาชนทำการไต่ถามข้อพิพาทได้เฉพาะความผิดเล็กน้อยและไม่รวมถึงความผิดอาญาแผ่นดินหรือความผิดอันยอมความไม่ได้ สำหรับเหตุผลที่ผู้ร่างกฎหมายกำหนดให้สามารถไต่ถามข้อพิพาทได้ในความผิดต่อแผ่นดินทั้ง 6 ฐานความผิดในชั้นการสอบสวนนั้น เพราะเห็นว่าหากพิจารณาพฤติการณ์และลักษณะการกระทำความผิดไม่ร้ายแรงมากนักไม่ส่งผลกระทบต่อความสงบสุขของสังคมก็สมควรให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจในการไต่ถามข้อพิพาททางอาญาได้ (อุทัย อาทิวา, 2562, หน้า 60)

บทวิเคราะห์

พระราชบัญญัติการไต่ถามข้อพิพาท พ.ศ. 2562 มาตรา 41 (3) ได้กำหนดให้ความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกินสามปีและเป็นความผิดตามบัญชีท้ายพระราชบัญญัตินี้เท่านั้นที่พนักงานสอบสวนสามารถดำเนินการไต่ถามข้อพิพาททางอาญาในชั้นการสอบสวนได้ ซึ่งความผิดฐานลักทรัพย์ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 335 วรรคหนึ่ง กฎหมายกำหนดอัตราโทษจำคุกหนึ่งปีถึงห้าปี และปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงหนึ่งแสนบาท จึงเกินอัตราโทษที่กฎหมายกำหนดไว้ จึงไม่สามารถดำเนินการไต่ถามข้อพิพาททางอาญาในชั้นการสอบสวนได้ทำให้ผู้กระทำความผิดต้องถูกดำเนินคดีทำให้เสียประวัติติดตัวตลอดชีวิต

เมื่อพิจารณาลักษณะของการกระทำความผิดตาม มาตรา 335 วรรคหนึ่ง จะเป็นการลักทรัพย์ที่มีองค์ประกอบเช่นเดียวกับความผิดฐานลักทรัพย์ตามมาตรา 334 เพียงแต่มีลักษณะการกระทำความผิดที่แตกต่างไป การที่พระราชบัญญัติการไต่ถามข้อพิพาท พ.ศ. 2562 มาตรา 41 (3) กำหนดให้ความผิดที่สามารถดำเนินการไต่ถามข้อพิพาททางอาญาในชั้นการสอบสวนได้นั้นจะต้องเป็นความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกไม่เกินสามปีเท่านั้น ซึ่งผู้เขียนเห็นว่าการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ตาม มาตรา 335 วรรคหนึ่ง ในบางคดีไม่มีความรุนแรงและไม่ส่งผลกระทบต่อสังคมมากนัก เช่น ลักทรัพย์ในเวลากลางคืน ลักทรัพย์ในเคหสถานหรือสถานที่ราชการ ลักทรัพย์โดยลวงว่าเป็นเจ้าพนักงาน ลักทรัพย์ที่เป็นของนายจ้างหรือที่อยู่ในความครอบครองของนายจ้าง เป็นต้น จึงเห็นควรให้มีการไต่ถาม

เพื่อให้คดียุติลงเพื่อสร้างความสมานฉันท์ในสังคมและการอยู่ร่วมกันอย่างปกติสุข หากมีการดำเนินคดีตามกระบวนการยุติธรรมกระแสหลักจะไม่ใช่เป็นผลดีทั้งต่อตัวผู้กระทำความผิด และเจ้าพนักงานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่จะต้องเสียเวลา ค่าใช้จ่ายและสิ้นเปลืองงบประมาณแผ่นดินและยังส่งผลให้มีคดีขึ้นสู่ศาลจำนวนมากเป็นปัญหาต่อการบริหารจัดการของสำนักงานศาลยุติธรรม

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าจะมีการกำหนดให้ความผิดตาม มาตรา 335 วรรคหนึ่ง สามารถดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาในชั้นการสอบสวนได้ก็ตาม แต่การที่จะดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาได้นั้น จะต้องได้รับความเห็นชอบจากพนักงานสอบสวนผู้มีอำนาจในการออกคำสั่งในการกลั่นกรองคดีอีกด้วย (มาตรา 44 วรรคหนึ่ง) ดังนั้น เห็นควรกำหนดให้ความผิดฐานลักทรัพย์ตาม มาตรา 335 วรรคหนึ่ง เป็นความผิดที่สามารถดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาในชั้นการสอบสวนได้

บทสรุป

เมื่อมีการกระทำความผิดเกิดขึ้นเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องย่อมมีอำนาจในการสืบสวน สอบสวนแสวงหาพยานหลักฐานและหาตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษแทนผู้เสียหาย เพื่อเป็นการป้องกันการแก้แค้นกันเองและก่อให้เกิดความยุติธรรมขึ้นในสังคม กฎหมายไทยได้บัญญัติให้ผู้มีอำนาจฟ้องคดีอาญา ได้แก่ พนักงานอัยการ และผู้เสียหาย เป็นไปตามหลักการดำเนินคดีโดยรัฐและโดยประชาชน เนื่องจากสถานการณ์ปัจจุบันจะเห็นว่าคดีขึ้นสู่ศาลจำนวนมากฝ่ายบริหารได้หาแนวทางและมาตรการต่าง ๆ เพื่อให้ให้คดียุติลงไม่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมกระแสหลัก ปัจจุบันได้มีพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 เพื่อนำมาใช้แก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมและเป็นกฎหมายที่ทำให้ข้อพิพาททางอาญาระงับไปก่อนที่จะเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมกระแสหลัก ซึ่งกฎหมายดังกล่าวได้กำหนดฐานความผิดต่าง ๆ ตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญาที่เป็นความผิดเล็กน้อยไม่กระทบต่อความสงบสุขเรียบร้อยของสังคมจึงสามารถดำเนินการเจรจา ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทให้ยุติลงในชั้นการสอบสวนได้ อย่างไรก็ตามกฎหมายดังกล่าวยังมีข้อบกพร่องโดยไม่ได้กำหนดฐานความผิดลักทรัพย์ตาม ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 335 วรรคหนึ่งเอาไว้ซึ่งเป็นความผิดที่ไม่กระทบต่อความสงบเรียบร้อยของสังคม ดังนั้น หากมีการกระทำความผิดตาม มาตรา 335 วรรคหนึ่ง คดีจะต้องเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมกระแสหลักอันส่งผลต่อปริมาณคดีขึ้นสู่ศาลเป็นจำนวนมาก

ข้อเสนอแนะ

เจตนารมณ์ของการประกาศใช้พระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 เนื่องจากว่าในปัจจุบันมีข้อพิพาททางแพ่งและอาญาเกิดขึ้นเป็นจำนวนมากเห็นควรให้นำกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททั้งทางแพ่งและทางอาญามากำหนดเป็นกฎหมายกลางเพื่อให้หน่วยงานของรัฐ พนักงานสอบสวนหรือศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชนใช้ในการยุติหรือระงับข้อพิพาทดังกล่าว อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาจาก 6 ฐานความผิด ท้ายพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว ยังเห็นว่าตามสภาพที่เป็นอยู่ในปัจจุบันความผิดฐานลักทรัพย์ที่เกิดขึ้นนอกจากเป็นความผิดฐานลักทรัพย์ตาม มาตรา 334 แล้ว ยังมีการลักทรัพย์ตาม มาตรา 335 ในหลายกรณี เช่น ลักทรัพย์ของนายจ้าง ลักทรัพย์ในเคหสถาน ลักทรัพย์ในสถานที่ราชการ ฯลฯ ซึ่งความผิดตาม มาตรา 335 วรรคหนึ่งนี้ เห็นควรที่จะกำหนดให้เป็น

ความสามารถใกล้เคียงได้เช่นเดียวกับการลักทรัพย์ตาม มาตรา 334 เพราะว่าหากพิจารณา มาตรา 335 วรรคหนึ่ง เป็นการกระทำที่ไม่ร้ายแรงมากนักเห็นควรเปิดโอกาสให้มีการใกล้เคียงในชั้นการสอบสวนเพื่อให้ทั้งผู้เสียหายและผู้กระทำความผิดได้มีการเจรจาตกลงชดเชยค่าเสียหาย เกิดความสมานฉันท์ขึ้นในสังคม เสริมสร้างสังคมให้อยู่ร่วมกันอย่างปกติสุขเป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมายดังกล่าว

บรรณานุกรม

- กรมราชทัณฑ์. (2564). *รายงานสถิติผู้ต้องราชทัณฑ์* (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://www.correct.go.th/stathomepage> [2564, 7 มิถุนายน].
- คณะกรรมการการยุติธรรมและการตำรวจ วุฒิสภา. (2554). *รายงานการพิจารณาศึกษา เรื่อง การใกล้เคียงข้อพิพาทคดีอาญาชั้นสอบสวน*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา.
- คณิต ญ นคร. (2549). *กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา* (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- _____. (2561). *กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา* (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- ณรงค์ ใจหาญ. (2555). *หลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา* (พิมพ์ครั้งที่ 11). กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- พระราชบัญญัติการใกล้เคียงข้อพิพาทพุทธศักราช 2562. (2562, 22 พฤษภาคม). *ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 136 ตอนที่ 67 ก*. หน้า 1 - 21.
- สิทธิกร ศักดิ์แสง. (2552). การนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในการระงับข้อพิพาทคดีอาญาในชั้นสอบสวน. *วารสารรัฐสภา*, 57(10), หน้า 33 - 56.
- สุระทิน ชัยทองคำ. (2561). การนำรูปแบบผู้พิพากษาสมทบมาใช้ในคดีแพ่งทางสิ่งแวดล้อม. *วารสารสหศาสตร์ศรีปทุม ชลบุรี*, 4(2), หน้า 46 - 51.
- อภิรดี โพธิ์พร้อม และคณะ. (2550). *ปัญหาความไม่เสมอภาคในกระบวนการยุติธรรมที่ประชาชนได้รับ*. กรุงเทพฯ: สำนักงานศาลยุติธรรม.
- อุทัย อาทิวะช. (2562). *การใกล้เคียงข้อพิพาททางอาญาตามพระราชบัญญัติการใกล้เคียงข้อพิพาท พ.ศ. 2562*. กรุงเทพฯ: วี.เจ. พรินติ้ง.